

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 6 Issue 05 | pp.276-282 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

RAQAMLI INVESTITSIYA PLATFORMALARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)

Ibodullayev Dilshod Ibragimovich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi

Urganch davlat universiteti

mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Maqolada raqamli investitsiya platformalarining nazariy asoslari hamda ularni Xorazm viloyati sharoitida rivojlantirish usullari tahlil qilindi. Tadqiqotda viloyatning investitsiya faolligi, xizmat ko'rsatish sohasi va axborot-kommunikatsiya infratuzilmasi dinamikasi rasmiy statistik ma'lumotlar asosida baholandi. Tahlillar raqamli platformalar aholining bo'sh mablag'larini investitsiyaga jalb qilish, hududlararo tafovutni kamaytirish va moliyaviy qamrovni kengaytirishda muhim instrument ekanini ko'rsatdi. Shuningdek, platformalarni rivojlantirish uchun institutsional muhit, raqamli infratuzilma va moliyaviy savodxonlik omillari muhim ahamiyat kasb etgani aniqlandi. Tadqiqot yakunida platformalarni fond bozori bilan integratsiyalash, mikroinvestitsiya mexanizmlarini joriy etish hamda raqamli moliyaviy xizmatlarni hududiy kengaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: raqamli investitsiya platformalari, fintex, investitsiya, moliyaviy qamrov, raqamli iqtisodiyot, Xorazm viloyati, fond bozori, mikroinvestitsiya.

Аннотация: В статье проанализированы теоретические основы цифровых инвестиционных платформ и методы их развития в условиях Хорезмской области. На основе официальных статистических данных была оценена динамика инвестиционной активности региона, сферы услуг и информационно-коммуникационной инфраструктуры. Результаты исследования показали, что цифровые платформы являются важным инструментом привлечения свободных денежных средств населения в инвестиционный оборот, сокращения межрегиональных различий и расширения финансового охвата. Также установлено, что ключевое значение для развития платформ имеют институциональная среда, цифровая инфраструктура и уровень финансовой грамотности населения. По итогам исследования разработаны практические рекомендации по интеграции платформ с фондовым рынком, внедрению механизмов микроинвестирования и расширению цифровых финансовых услуг на региональном уровне.

Ключевые слова: цифровые инвестиционные платформы, финтех, инвестиции, финансовая доступность, цифровая экономика, Хорезмская область, фондовый рынок, микроинвестирование.

Abstract: The article analyzed the theoretical foundations of digital investment platforms and methods for their development in the conditions of the Khorezm region. Based on official statistical data, the study evaluated the dynamics of regional investment activity, the service sector, and information and communication infrastructure. The findings showed that digital platforms serve as

an important instrument for attracting idle household funds into investment circulation, reducing interregional disparities, and expanding financial inclusion. The study also identified institutional conditions, digital infrastructure, and financial literacy as key factors influencing platform development. As a result, practical recommendations were developed for integrating platforms with the stock market, introducing microinvestment mechanisms, and expanding digital financial services at the regional level.

Keywords: *digital investment platforms, fintech, investment, financial inclusion, digital economy, Khorezm region, stock market, microinvestment.*

KIRISH

Raqamli texnologiyalarning moliya sohasiga kirib kelishi investitsiya jarayonining tashkiliy mantig'ini yangiladi va kapitalni jalb etishning an'anaviy kanallari yonida tezkor, ochiq hamda arzon muqobillarni shakllantirdi. Aholining bo'sh pul mablag'larini ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish tarmoqlariga yo'naltirish, kichik investorlarni qimmatli qog'ozlar bozoriga jalb qilish hamda hududlararo moliyaviy tafovutni yumshatish vazifalari raqamli investitsiya platformalari orqali yangi yechimga ega bo'lmoqda. O'zbekistonda ushbu yo'nalish davlat siyosatining ustuvor qismiga aylandi: "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi raqamli infratuzilma va elektron xizmatlarga yirik sarmoyalarni rag'batlantirdi [1].

Investitsiya siyosatini barqaror rivojlantirish bo'yicha xalqaro tahlillar raqamli o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlovchi institutsional muvofiqlikni mustahkamlash zarurligini ko'rsatdi [2]. Markaziy bank 2030-yilgacha mo'ljallangan fintex rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishni rejalashtirdi va sohani qo'llab-quvvatlovchi maxsus tartiblarni joriy etishni belgiladi [3]. Bunday qadamlar mamlakat moliya tizimida raqamli vositalarning huquqiy maqomini aniqlashtirib, platformaviy modellarning kengayishi uchun zamin yaratdi.

Xorazm viloyati agrar-sanoat yo'nalishidagi hudud sifatida investitsiya oqimlarining ma'lum darajada Urganch shahriga jamlanishi bilan ajralib turadi. Viloyatda aholining jamg'arma salohiyati o'smoqda, biroq bu mablag'larning bir qismi rasmiy investitsiya aylanmasidan tashqarida qolmoqda. Raqamli investitsiya platformalari aynan shu salohiyatni safarbar etish, kichik shaharlar va tumanlar aholisiga teng imkoniyat berish nuqtayi nazaridan istiqbolli vosita hisoblanadi.

Ishning maqsadi raqamli investitsiya platformalarining nazariy asoslarini umumlashtirish va ularni Xorazm viloyati sharoitida rivojlantirish usullarini rasmiy statistik ma'lumotlar hamda institutsional hujjatlar asosida asoslashdan iborat. Tahliliy yo'nalish viloyatdagi investitsiya, xizmat ko'rsatish va axborot-kommunikatsiya tarmog'ining dinamikasini o'rganib, platformaviy modelni joriy etishning real shart-sharoitlarini baholashga qaratildi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli moliyaning moliyaviy qamrovga ta'siri bo'yicha nazariy adabiyotda ikki yo'nalish ajralib turadi. Ozili raqamli moliya kam ta'minlangan aholini rasmiy moliya tizimiga jalb etish orqali qamrovni kengaytirishi, ammo barqarorlik uchun nazorat mexanizmlarini talab qilishini asosladi [5]. Morgan va Trinh fintex vositalarining moliyaviy savodxonlik bilan o'zaro bog'liqligini tadqiq qilib, raqamli xizmatlardan samarali foydalanish bilim darajasiga bog'liqligini ko'rsatdi [6].

Platformaviy investitsiya modellarining hududiy ta'siri alohida e'tiborga molik. Hong, Lu va Pan kam ta'minlangan hududlarda fintexning investitsion faollikka ijobiy ta'siri yaxshi ta'minlangan hududlarga nisbatan kuchliroq ekanini empirik tarzda isbotladi [7]. Rivojlanayotgan bozorlar bo'yicha bibliometrik tadqiqot fintex va moliyaviy qamrov mavzusidagi ilmiy qiziqishning 2016-yildan keskin ortganini hamda raqamli moliyaviy xizmatlarning an'anaviy institutlar cheklovlarini bartaraf etishdagi rolini umumlashtirdi [8].

Raqamli investitsiya strategiyalarining individual darajadagi natijalari ham o'rganildi. Indoneziya misolidagi tadqiqot raqamli investitsiya strategiyalari moliyaviy savodxonlik va investitsion qamrovga ijobiy hamda ahamiyatli ta'sir ko'rsatishini struktura tahlili orqali tasdiqladi [9]. Gabor va Brooks raqamli moliyaviy qamrovni davlat institutlari, xalqaro tashkilotlar va fintex kompaniyalari tarmog'i orqali tashkil etiladigan rivojlanish modeli sifatida ko'rib chiqdi va ushbu jarayonning siyosiy-iqtisodiy o'lchovlariga e'tibor qaratdi [10].

O'zbekiston kontekstida raqamli iqtisodiyot bo'yicha tahlil mamlakatda raqamli infratuzilma jadal kengayganini va raqamli savodxonlik hamda tartibga solish bazasini mustahkamlash zaruriyatini qayd etdi [4]. Chakana investorlarni jalb etish bo'yicha o'rganish esa ishtirokni cheklovchi xulq-atvor va institutsional omillarni - moliyaviy savodxonlik darajasi, infratuzilma yangilanishi va kichik aksiyadorlar himoyasini - alohida ko'rsatdi [11]. Adabiyot tahlili shuni aniqladiki, raqamli investitsiya platformalarini mintaqaviy darajada, xususan agrar-sanoat hududlarida rivojlantirish usullari yetarlicha o'rganilmagan va ushbu bo'shliq amaliy ahamiyatga ega yo'nalishni belgiladi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot raqamli investitsiya platformalarini rivojlantirishning hududiy xususiyatlarini aniqlashga qaratildi. Ishda nazariy va amaliy tahlil usullari uyg'un holda qo'llanildi. Dastlab raqamli moliya, fintex va investitsion platformalar bo'yicha xorijiy ilmiy adabiyotlar hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari o'rganildi. Keyingi bosqichda Xorazm viloyatining investitsiya, xizmat ko'rsatish va axborot-kommunikatsiya sohasi ko'rsatkichlari rasmiy statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilindi. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, statistik dinamik tahlil, tizimli yondashuv va kontent-tahlil usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar bazasini O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, xalqaro tashkilotlar va institutsional manbalar tashkil etdi. Tahlil davomida investitsiya hajmi, xizmatlar sektori, raqamli infratuzilma va hududiy investitsion faollik o'rtasidagi bog'liqlik baholandi. Olingan natijalar Xorazm viloyatida raqamli investitsiya platformalarini rivojlantirish uchun iqtisodiy va institutsional sharoitlar shakllanganini ko'rsatdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xorazm viloyatida investitsiya va xizmat ko'rsatish ko'rsatkichlari uzoq muddat davomida barqaror o'sish kasb etdi. 1-jadval asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning tanlangan yillardagi dinamikasini umumlashtiradi.

1-jadval

Xorazm viloyati investitsiya va xizmat ko'rsatkichlari dinamikasi¹

Ko'rsatkich	2010-yil	2015-yil	2020-yil	2024-yil	2025-yil
Asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalar, mlrd so'm	416,9	1531,5	5391,8	15624,1	22621,2
Jon boshiga investitsiyalar, ming so'm	264,6	884,7	2868,2	7757,7	11030,4
Ko'rsatilgan xizmatlar hajmi, mlrd so'm	862,9	2548,6	9238,3	29193,0	36911,6
Jon boshiga xizmatlar, ming so'm	545,7	1472,2	4914,2	14495,0	17998,6

1-jadval ma'lumotlari investitsiya bazasining keng kengayganini ko'rsatdi: asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalar 2010-yildagi 416,9 mlrd so'mdan 2024-yilda 15 624,1 mlrd so'mgacha o'sdi, 2025-yil yakunida esa 22 621,2 mlrd so'mni tashkil etdi [14]. Jon boshiga investitsiyalar bir necha barobar oshib, viloyat aholisining iqtisodiy faolligi mustahkamlanganini bildirdi. Ko'rsatilgan xizmatlar hajmining 862,9 mlrd so'mdan 36 911,6 mlrd so'mgacha kengayishi esa raqamli xizmatlarni qabul qiluvchi iste'mol muhitining yetilganidan dalolat berdi [14].

Raqamli investitsiya platformalari uchun zarur texnologik bo'g'in viloyatda izchil shakllandi. 2-jadval axborot va aloqa sohasidagi tashkilotlar soni hamda ish haqi dinamikasini aks ettiradi.

2-jadval**Axborot va aloqa sohasining rivojlanish ko'rsatkichlari²**

Ko'rsatkich (axborot va aloqa)	2014-yil	2020-yil	2024-yil	2026-yil**
Faol korxonalar va tashkilotlar, dona	208	238	393	529
Ro'yxatga olingan tashkilotlar, dona	213	256	515	731
O'rtacha oylik ish haqi, ming so'm	892,3	2408,8	7826,9	9420,6

**2026-yil 1-aprel holatiga; ish haqi ustunidagi so'nggi qiymat 2026-yil 1-chorak, dastlabki ma'lumot.

Sohadagi faol korxonalar va tashkilotlar soni 2014-yildagi 208 tadan 2024-yilda 393 taga yetdi va 2026-yil 1-aprel holatiga 529 taga ko'tarildi; ro'yxatga olingan tashkilotlar soni shu davrda 213 tadan 731 taga oshdi [14]. Soha o'rtacha oylik ish haqi 2010-yildagi 381,6 ming so'mdan 2024-yilda 7,8 mln so'mgacha, 2026-yil birinchi choragida 9,4 mln so'mgacha ko'tarilib, malakali kadrlarni jalb etadigan barqaror sohaga aylanganini

¹ Manba: muallif tomonidan [14] asosida tuzilgan.

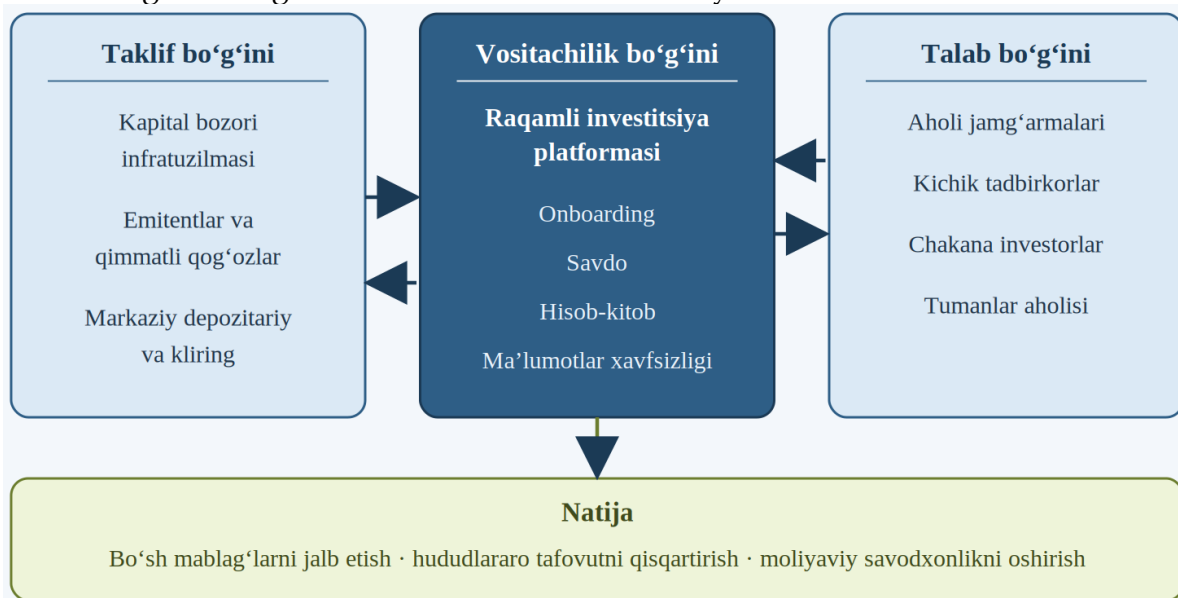
² Manba: muallif tomonidan [14] asosida tuzilgan.

ko'rsatdi [14]. Bunday baza platformalarni ishlab chiqish va texnik qo'llab-quvvatlash uchun mahalliy salohiyatni ta'minlaydi.

Investitsiyaning hududiy taqsimoti raqamli platformalarning ahamiyatini yanada oydinlashtiradi. 2025-yilda Urganch shahrida jon boshiga investitsiya 43 685,5 ming so'mni tashkil etib, viloyat o'rtacha ko'rsatkichi - 11 030,4 ming so'mdan sezilarli yuqori bo'ldi [14]. Raqamli platformalar masofadan ulanish imkonini berib, tumanlar aholisiga markazga teng sharoitda investitsion qarorlar qabul qilish yo'lini ochadi va hududlararo tafovutni yumshatishga xizmat qiladi.

Milliy darajadagi institutsional yangilanishlar viloyat uchun qulay tashqi muhit yaratdi. 2024-yil iyunidan joriy etilgan chakana investitsiya dasturi listingdagi obligatsiya va aksiyalarga sarmoya kiritgan jismoniy shaxslarga soliq imtiyozini berdi va chakana ishtirokni rag'batlantirdi [12]. Markaziy depozitariy faoliyatini 2025-yildan markazlashtirish bozor infratuzilmasi samaradorligini oshirdi [13]; tartibga soluvchi "sandbox" rejimining muddatsiz uzaytirilishi va raqamli aktivlar xizmatlarining ishga tushirilishi innovatsion mahsulotlarni sinovdan o'tkazish imkonini kengaytirdi [15]. Fond bozori kapitalizatsiyasi past bazadan o'sib borayotgani esa keng jamoatchilik ishtiroki uchun salohiyat mavjudligini ko'rsatdi [11]. Milliy miqyosda aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmi 2026-yil yanvar-mart oylarida 22 827,9 mlrd so'mni tashkil etib, raqamli iqtisodiyotning quvvatini tasdiqladi [1].

O'sib borayotgan investitsion ortiqcha mablag', kengaygan raqamli soha hamda yangilangan bozor infratuzilmasining uyg'unligi Xorazm viloyatida raqamli investitsiya platformalarini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoit yaratdi. 1-rasm ushbu uyg'unlikni platformaning uch bo'g'inli ekotizimi sifatida tasvirlaydi.

1-rasm. Raqamli investitsiya platformasi ekotizimining konseptual modeli³

Modelda taklif, vositachilik va talab bo'g'inlari institutsional muhit doirasida o'zaro bog'lanadi. Platforma raqamli ulanish, savdo va hisob-kitob funksiyalarini birlashtirib, emitentlar bilan aholi jamg'armalari o'rtasida bevosita aloqa o'rnatadi; nazorat hamda

³ Muallif ishlanmasi

savodxonlik mexanizmlari esa tizim barqarorligini ta'minlaydi. Ushbu konfiguratsiya viloyat ko'rsatkichlari bilan mosligi jihatidan amaliy joriy etishga tayyor bazani aks ettiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'rganish raqamli investitsiya platformalari Xorazm viloyatida aholining bo'sh mablag'larini investitsiyaga jalb etish, hududlararo tafovutni qisqartirish va moliyaviy savodxonlikni oshirishning samarali vositasi bo'la olishini asosladi. Viloyatdagi investitsiya va xizmat ko'rsatish hajmining barqaror o'sishi, axborot-kommunikatsiya sohasining mustahkamlanishi hamda milliy bozor infratuzilmasining yangilanishi platformaviy modelni joriy etish uchun mustahkam zamin yaratdi.

Olingan natijalar asosida quyidagi amaliy tavsiyalar shakllantirildi:

1. Viloyat markazlari va tumanlarda raqamli ulanish tugunlarini tashkil etib, brokerlik hisobini masofadan ochish jarayonini soddalashtirish.
2. Mahalliy tilda moliyaviy savodxonlik dasturlarini yo'lga qo'yib, aholi va kichik tadbirkorlarning platformadan ongli foydalanishini ta'minlash.
3. Platformani Toshkent fond birjasi hamda amaldagi raqamli brokerlik xizmatlari bilan integratsiyalab, listingdagi instrumentlarga keng kirishni ta'minlash.
4. Mikroinvestitsiya va jamoaviy moliyalashtirish (kraudfanding) vositalarini joriy etib, kichik summali sarmoyalar uchun ostonani pasaytirish.
5. Foydalanuvchi interfeysini sodda va ishonchli qilib loyihalash, ma'lumotlar xavfsizligi hamda shaxsiy ma'lumotlar himoyasini ta'minlash.
6. Davlat-xususiy sheriklik formatida platforma rivojini moliyalashtirish va tartibga soluvchi "sandbox" imkoniyatlaridan foydalanish.
7. Platforma faoliyati ko'rsatkichlarini muntazam monitoring qilib, mintaqaviy investitsion jalb qilish samaradorligini baholash.

Taklif etilgan kompleks model institutsional, infratuzilmaviy va ma'rifiy yo'nalishlarni uyg'unlashtirib, viloyatda barqaror investitsion muhitni mustahkamlashga xizmat qiladi hamda raqamli iqtisodiyotni hududiy darajada chuqurlashtirish bo'yicha keyingi tadqiqotlar uchun amaliy asos beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Republic of Uzbekistan. «Digital Uzbekistan - 2030» Strategy. Digital technologies and Transport. gov.uz. URL: https://gov.uz/en/activity_page/digital_technology
2. OECD. Promoting investment in support of Uzbekistan's digital transformation. Roadmap for Sustainable Investment Policy Reforms in Uzbekistan, 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/roadmap-for-sustainable-investment-policy-reforms-in-uzbekistan_20865f29-en/full-report/promoting-investment-in-support-of-uzbekistan-s-digital-transformation_d5635702.html
3. Zamin.uz. Central Bank to Develop Fintech Strategy by 2030, 29.11.2025. URL: <https://zamin.uz/en/uzbekistan/172656-central-bank-to-develop-fintech-strategy-by-2030.html>
4. UNDP. Digital Economy of Uzbekistan: The State of Digital Entrepreneurship, 2025. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf

5. Ozili P.K. Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa Istanbul Review*, 18(4), 2018, pp. 329-340. URL: <https://doi.org/10.1016/j.bir.2017.12.003>
6. Morgan P.J., Trinh L.Q. Fintech and Financial Literacy in the Lao PDR. ADBI Working Paper No. 933, 2019. URL: <https://www.adb.org/publications/fintech-and-financial-literacy-lao-pdr>
7. Hong C.Y., Lu X., Pan J. Financial Inclusion via FinTech: From Digital Payments to Platform Investments. *Management Science*, 2025. URL: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2024.04423>
8. FinTech and financial inclusion in emerging markets: a bibliometric analysis and future research agenda. *International Journal of Emerging Markets*, 2025. URL: <https://www.emerald.com/ijoem/article/20/13/270/1267400/FinTech-and-financial-inclusion-in-emerging>
9. Digital Investment Strategies through Fintech and Their Effects on Financial Literacy and Financial Inclusion. *International Journal of Social Science Research and Review*, 2026. URL: <https://ijssrr.com/journal/article/view/3280>
10. Gabor D., Brooks S. The digital revolution in financial inclusion: international development in the fintech era. *New Political Economy*, 22(4), 2017, pp. 423-436. URL: <https://ideas.repec.org/a/taf/cnpexx/v22y2017i4p423-436.html>
11. Central Asia Program. Activating Retail Investors in Uzbekistan: Bridging Behavioral Barriers and Structural Challenges. URL: <https://centralasiaprogram.org/cap-uzbekistan-publications/activating-retail-investors-in-uzbekistan-bridging-behavioral-barriers-and-structural-challenges/>
12. bne IntelliNews. Uzbek capital market reforms unlock corporate funding boom, fuels investor demand, 2025. URL: <https://www.intellinews.com/uzbek-capital-market-reforms-unlock-corporate-funding-boom-fuels-investor-demand-387236/>
13. Das Family Office. The Evolution and Outlook of Uzbekistan's Equity Market, 2025. URL: <https://dfo.sg/the-evolution-and-outlook-of-uzbekistans-equity-market/>
14. O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi Xorazm viloyati hududiy boshqarmasi. Hududiy ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar (statistik to'plam). URL: <https://xorazm.stat.uz>
15. The Times of Central Asia. Uzbekistan Unveils New Capital Market Reforms to Attract \$1 Billion in Investment, 2025. URL: <https://timesca.com/uzbekistan-unveils-new-capital-market-reforms-to-attract-1-billion-in-investment/>

Copyright: © 2026 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

